

LANDBRUKSMELDING FOR GJØVIK KOMMUNE 2017 – 2022

Grashøsting på Birstrand.

Foto: Alf Dalby
Bildene i meldingen eies av Gjøvik kommune.

Forord

Det kongelige Landbruks- og Matdepartement har laget Melding til Stortinget nr. 9, som tar for seg landbruks- og matpolitikken i Norge, Landbruksmeldingen. Internasjonalt er det enighet om at den økende verdensbefolkning gir økte utfordringer, spesielt med tanke på produksjon av mat. Dersom det blir som beregnet, vil det være 9 mrd. mennesker i verden i 2050, og da må matproduksjonen øke med 70 %. Det forventes høyere priser internasjonalt på både mat og fiber.

Norge har et sterkt importvern på de varer som naturlig blir produsert her, dette er bærebjelken i norsk jordbrukspolitik. Det er beregnet at Norges befolkning skal øke til 6 millioner i 2030, matproduksjonen må økes 20 % for at vår selvforsyningsgrad skal opprettholdes. Endringer i nasjonale og internasjonale rammebetingelser medfører utfordringer for landbruket lokalt også, og det er et ønske om å gi tydelige signaler om kommunens holdning til bruk av det landbrukspolitiske handlingsrommet.

Det har vært ønske om å vurdere muligheter for ulike kommunale tiltak innenfor landbrukssektoren. Konkret var det ønske om en enkel plan som kan vise satsingsområder og konkrete tiltak som landbruksnæringa og det offentlige kan jobbe sammen om. Dette var bakgrunnen for at utvalget for Areal, Miljø og Teknisk drift (AMT) i sak 59/12 ga mandat til å utarbeide en landbruksmelding for landbruket i kommunen. Ingun Revhaug stod for utarbeidningen. Utvalg for Samfunnsutvikling har i 2016 bestilt en revisjon av landbruksmeldingen. Revisjonen har foregått i 2016, med Audun Bjørnsgard som hovedansvarlig.

Formålet med meldingen er å bidra positivt til å opprettholde et levedyktig landbruk i Gjøvik, der produksjonsvolumet gjerne øker mer enn 20 % innen flere av de produksjonene som er her i dag, samtidig som en ivaretar natur- og kulturlandskap.

I notat fra mars 2016 ble det regnet på arbeidsplasser innen «bioøkonomi» i Gjøvik:

Det er i overkant av 500 årsverk innen primærproduksjon jord og skog, fordelt innen

- forvaltning og kursvirksomhet i landbruket
- sysselsetting med levering av innsatsvarer til og
- videreforedling av varer fra landbruket

Til sammen en sysselsetting på over 1000 arbeidsplasser (årsverk) i Gjøvik kommune.

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
1. INNLEDNING	5
2. HENSIKT OG INNHOLD	6
3. PLANSTATUS	7
4. BAKGRUNNSDOKUMENTER	7
5. UTVIKLINGSTRENDER FOR LANDBRUKET I GJØVIK	7
5.1 SYSSELSETTING	7
5.2 ØKONOMI OG FOREDLING	8
5.3 DRIFTSINHETER I JORDBRUKET	8
5.4 PLANTEPRODUKSJON	8
5.5 HUSDYRPRODUKSJON	9
5.6 SKOGBRUK / BIOENERGI	10
5.7 VILT	10
5.8 BYGDENÆRINGER	10
6. UTFORDRINGER FOR LANDBRUKET I GJØVIK	12
7. STERKE OG SVAKE SIDER VED LANDBRUKET I GJØVIK	12
7.1 STERKE SIDER	12
7.2 SVAKE SIDER	13
8. MÅL OG TILTAK	13
8.1 HOVEDMÅL	13
8.2 KRITERIER FOR Å NÅ HOVEDMÅLET:	13
DELMÅL A: PRIMÆRPRODUKSJON	14
BEDRE ØKONOMIEN I LANDBRUKET	14
DELMÅL B: ØKOLOGISK LANDBRUK	15
ØKE OMLEGGINGEN TIL ØKOLOGISK LANDBRUK.....	15
DELMÅL C: BYGDENÆRINGER	16
ØKE VERDISKAPNINGEN OG SKAPE NYE ARBEIDSPASSER KNYTTET TIL LANDBRUKET.	16
DELMÅL D: MILJØ OG KLIMATILTAK	17
LANDBRUKSPRODUKSJONEN I GJØVIK SKAL FOREGÅ UTEN AT MILJØET BELASTES UNØDVENDIG MED FORURENSING, STØY ELLER REDUKSJON I VISUELL VERDI, SAMT BIDRA TIL CO ₂ -BINDING.	17
DELMÅL E: AREAL- OG LOVFORVALTNING	18
SØRGE FOR EN KOMMUNAL FORVALTNINGSPRAKSIS SOM STIMULERER TIL UTNYTTELSE AV PRODUKTIVE AREALER OG BIDRAR TIL BOSETTING UTENOM SENTRALE OMRÅDER.	18
DELMÅL F: REKRUTTERING OG OMDØMMEBYGGING	19
SIKRE FRAMTIDA FOR LANDBRUKET BÅDE SOM NÆRING OG SOM POSITIV SAMFUNNSAKTØR.	19
9. SENTRALE TILTAK MED LOKALPOLITISK HANDLINGSROM	20
10. TILLEGG TABELLER - MÅL OG TILTAK.	21
TABELL 1 - MÅL	21
TABELL 2 - TILTAK	22
FORKLARING PÅ NOEN FORKORTELSER BRUKT I DOKUMENT OG TABELLER:	23

1. Innledning

Gjøvik er en av de største jord- og skogbrukskommunene i Oppland. Dyrket mark utgjør 10 % av landarealet i kommunen og 74 % er skog. På landsbasis er tallene henholdsvis 3 % og 18 %. Landbruket gir arbeidsplasser og skaper store verdier knyttet til tradisjonelt jordbruk og skogbruk. Omtrent 69 % av alle gårdsbruk har i tillegg utviklet en næring ved siden av den tradisjonelle driften på gården (i Oppland 57 %), i Landbruksmeldingen er dette definert som bygdenæring. Det er klassifisert omtrent 20 ulike bygdenæringer, fra det å tilby jakt og fiske, være besøksgårder (tilbyr "grønn omsorg" overfor tidligere rusavhengige, psykisk syke, demente eller grupper med barn), via lokal matforedling, produksjon og leveranser av bioenergi, til tjenester som snøbrøyting osv.

Lokalt er det viktig å se på landbruket som en integrert del av samfunns- og næringsutviklinga i kommunen. Arealforvaltningen er en viktig rammebetingelse for landbruksnæringen. Påvirkningsmuligheten lokalt sto sentralt da landbruksforvaltningen igjen ble kommunal i 1994. Landbruket er leverandør av fellesgoder som er viktige for storsamfunnet, i forhold til både bosetting, områder for rekreasjon og friluftsliv, trygg mat og et åpent kulturlandskap. I dette perspektivet er det forståelig at landbruket er ei næring som er politisk styrt både internasjonalt og nasjonalt.

Landbruket har gjennom de siste tiårene gjennomgått store endringer som følge av endrede driftsformer og krav til rasjonalisering og effektivisering. Til sammenligning med industrien har bøndene doblet sin produktivitet de siste 20 årene. Til tross for en markant nedgang i antall sysselsatte har produksjonen av tradisjonelle landbruksvarer holdt seg relativt konstant helt fram til 2016. Antall melkeprodusenter er mer enn halvert siden år 2000, men samlet melkekvote i Gjøvik viser en liten økning. Antall søknader om produksjonstilskudd viser også en reduksjon i antall søkere, mens det omsøkte arealet har økt.

Økonomien i landbruket styres i stor grad av nasjonale og internasjonale rammebetingelser. Alle produktene fra skogen omsettes i fri konkurranse, og prisene på for eksempel skurlast i Norge (og dermed på tømmer) påvirkes av etterspørselen etter nye boliger i Europa og USA. Prisen på norske matprodukter påvirkes av etterspørsel og mengden import. Den generelle trenden i det norske markedet har i tiår vært at vi har hatt markedsdekning med tidvis overproduksjon av flere landbruksprodukter. Som følge av markedssituasjonen, offisiell landbrukspolitikk og internasjonale avtaler, er økonomien i landbruket blitt presset. Økonomien er fremdeles presset, og etter økning i konsesjonsgrensene for gris og kylling, produserer de store produsentene enda mer, og det er oppnådd markedsdekning. Det er også markedsdekning for sauekjøtt. Dette er en relativt ny situasjon, og en følge av både nyetableringer og utvidelser innen sauenæringa. Storfekjøtt er det foreløpig ikke markedsdekning for, men det er flere som er under etablering og som er i ferd med å nå sitt planlagte produksjonsnivå, både lokalt i kommunen og på landsbasis. Hvilke konsekvenser den nye markedssituasjonen får for landbruket i Gjøvik vet vi ikke. Lokalt har vi liten mulighet for å påvirke de internasjonale og nasjonale rammebetingelsene. I denne planen setter vi fokus på det lokale/regionale handlingsrommet. Det sentrale spørsmålet er: Hva kan landbruksnæringa selv og kommunen gjøre for å opprettholde et levedyktig landbruk, som ivaretar

arbeidsplasser, fellesgodene og som opprettholder og helst gir rom for økt produksjon og videreforedling av landbruksvarer?

I denne planen brukes begrepet "landbruk" som samlebetegnelse for jordbruk, husdyrhold, hagebruk og skogbruk samt bygdenæringer. Arbeidet med kommunal landbruksmelding i 2012 ble gjennomført med faglag, organisasjoner tilknyttet landbruk samt ansatte i landbruksforvaltningen og politikere som inviterte deltakere. Den reviderte landbruksmeldingen for 2017-2022 er sendt på høring for å motta innspill, før den legges frem for politisk behandling.

Produksjon av råvarer for mat, bygningsmaterialer, energi og opplevelser er fundamentet for all verdiskapning i landbruket. I denne primærproduksjonen blir bonden i hovedsak styrt av statens landbrukspolitikk og sentrale økonomiske rammer. Lokalt engasjement og initiativ er også avgjørende for utviklingen av landbruket.

Gjøvik kommune vil gjennom planverk stimulere til å opprettholde primærproduksjonen og arbeide for vekst og utvikling innenfor jordbruk og skogbruk. Et levende landbruk er en viktig faktor for både å bevare og utvikle kommunens vakre kulturlandskap. For årene 2013 - 2016 har det vært en stimuleringspakke til landbruket. Dette har vært et viktig tiltak som har bidratt positivt til aktivitet og produksjon i landbruket i Gjøvik. I perioden er det fram til september 2016 innvilget støtte til grøfting av 1459 da, nydyrking av 585 da jord, 78 søknader om kjøp av melkekvoter og til 22 øvrige søknader som drenering - tiltak i bekker og elver. Ordningen er positiv med tanke på opprettholdelse av bruk og styrking av driftsenheter i Gjøvik.

Gjøvik kommune, som en viktig landbrukskommune, ønsker å ta en viktig rolle i forbindelse med den nødvendige omleggingen til det grønne skiftet og den nye bioøkonomien.

2. Hensikt og innhold

Hensikten med Landbruksmeldingen er å synliggjøre landbrukets rolle og stilling i kommunen, og også ved revisjonen ønsker en å skissere mulige tiltak for å opprettholde og helst øke produksjonen i et levedyktig landbruk, med akseptable utslipp til luft og vann.

Opprinnelig melding var inndelt etter tema og innen hvert tema var det forslag på konkrete tiltak som kunne gjennomføres i 4-årsperioden 2013 - 2016. Ved revisjonen er målet fortsatt at landbruksnæringa og kommunen på denne måten får en felles strategi for å opprettholde og videreutvikle landbruket i Gjøvik kommune.

Meldingen inneholder:

- ✓ Utfordringer for landbruket i Gjøvik kommune.
- ✓ Fortrinn/sterke/svake sider ved landbruket Gjøvik kommune.
- ✓ Forhold til annet planverk.
- ✓ Mål og satsingsområder for landbruket Gjøvik kommune.

3. Planstatus

Landbruksmeldingen er en sektorplan/temaplan uten formell status i henhold til plan- og bygningslovens regler. Meldingen skal være en kortfattet handlingsplan med satsningsområder og tiltak. Tanken er at kommunen og landbruksnæringa skal ha en felles strategi for videre utviklingsarbeid. Initiativ og gjennomføring av tiltak vil til dels ligge hos landbruket selv, det vil si faglag og varemottakernes produsenttjeneste, og dels hos kommunen. Aktuelle offentlige finansieringskilder for tiltak er Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Regionrådet og Gjøvik kommune.

4. Bakgrunnsdokumenter

Landbruksmelding for Gjøvik kommune må ses i sammenheng med gjeldende lovverk, overordnede planer og retningslinjer. Disse er:

- ✓ Soria Moria erklæringen
- ✓ Melding til Stortinget nr. 9, Landbruksmeldingen (ny er varslet)
- ✓ Regional planstrategi 2016-2020 (Mulighetenes Oppland i en grønn framtid)
- ✓ Skogmeldinga «Verdier i vekst». St.meld.6 (2016-2017)
- ✓ Garden som ressurs - marknaden som mål. St.meld. 31 (2014-15)
- ✓ Regionalt bygdeutviklingsprogram 2014-2016
- ✓ Strategien i skog- og tresektoren for Hedmark og Oppland 2013 – 2016
- ✓ Kommuneplanen (revideres i 2017)

5. Utviklingstrender for landbruket i Gjøvik

5.1 Sysselsetting

I perioden 1986 - 2016 sank antall sysselsatte i landbruket i Gjøvik fra 730 til ca. 510 årsverk. Antall sysselsatte i landbruket har vært nedadgående lenge. Både jordbruket og skogbruket har vært tvunget til kraftig rasjonalisering. Råstoffprisene har ikke økt i takt med kostnadene, og dermed må tidsforbruket pr. produsert enhet reduseres. Som eksempel kan nevnes at skogbruket i dag antagelig ville vært bedriftsøkonomisk ulønnsomt uten hogstmaskiner.

Statistikk på arbeidsinnvandring innen landbruket på kommunenivå er vanskelig å finne. Kort oppsummert er det bare to bærprodusenter igjen i Gjøvik kommune, disse sysselsetter i løpet av sommersesongen inntil 40 arbeidere til bærplukking. I tillegg arbeider bortimot 40 som håndverkere. Gjøvik Avløserlag SA har 42 ansatte (11 %) med utenlandsk opprinnelse. Noen av disse jobber som avløsere, noen innen pelsdyrnæringen og øvrige med innhøsting og vedlikehold.

Antall søkere på arealtilskudd i Gjøvik var i

1986 – 480

2002 – 360 Reduksjon på 25 % på 16 år, eller 1,6 % pr. år

2012 – 305 ----- « ----- 15 % på 10 år, eller 1,5 % pr. år

2016 – 294 ----- « ----- 3,6 % på 4 år, eller 0,9 % pr. år

Antall som søkte produksjonstilskudd på dyr er redusert med knapt 46 % på disse 30 årene, fra 400 i 1986 via 280 i 2002, og 221 i 2012 til 218 i 2016. På tross av nedgang i sysselsettingen er produksjonen omtrent på det samme nivå i dag som tidligere. Produksjonen er imidlertid dreid over fra arbeidsintensive til mindre arbeidsintensive produksjoner, det vil si fra potet og korn til gras, fra melkeku til

ammeku og sau. Samtidig har rasjonaliseringen i landbruket gjort at arbeidskraft er erstattet med kapitalkrevende investeringer. Utviklingen har imidlertid også bidratt til en større produksjon på mange av de gjenværende driftsenhetene.

I notat fra mars 2016 ble det regnet på arbeidsplasser innen bioøkonomi (primærproduksjon jord- og skogbruk, lokal foredling av landbruksvarer og rådgivning/ salg av varer til næringen) i Gjøvik kommune. Det er ca. 510 årsverk innen primærproduksjonene jord og skog. Med forvaltning og kursvirksomhet mv. (som Honne, Oppland Skogselskap og Biri planteskole som de største) nærmer sysselsettingen seg 600 årsverk. Når bedrifter som lever av levering av innsatsfaktorer til landbruket tas med er en på nærmere 700 arbeidsplasser. Medregnet vel 10 bedrifter som foredler produkt fra landbruket kommer en opp i en sysselsetting på over 1000 arbeidsplasser i kommunen.

5.2 Økonomi og foredling

Jordbruket henter sine inntekter fra priser og produksjonstillegg.

I NILF-rapport 2012-1 "Verdiskaping i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Oppland", finner en at den beregnede verdiskapningen (nettoproduktet) for jordbruket i Gjøvik har økt fra ca. kr 67 mill. i 2005 til omtrent kr 72 mill. i 2010.

Produksjonstilskuddet var i august 2015 og januar 2016 til sammen på vel 65,7 millioner kroner. Som jordbrukskommune var Gjøvik i 2014 landets 17. største med vel 300 gardsbruk som fikk produksjonstillegg. For skogbruket var kommunen i 2014 landets 9. største med en avvirkning på 170.000 kubikkmeter og en førstehandsverdi på 62 mill. kroner.

Førstehandsverdien av elgkjøttet i 2012 var ca. 2 mill. kroner.

Av den totale sysselsettingen i Gjøvik kommune utgjør jordbruk / skogbruk direkte omtrent 3,5 % av sysselsettingen. Gjøvik er den kommunen i Oppland som sysselsetter flest innen skogbruk. Vi regner med at den indirekte sysselsettingen utgjør vel 500 årsverk i Gjøvik kommune, av totalt 14500 årsverk i Gjøvik utgjør da landbruket omtrent 7 %.

Landbruket gir grunnlag for en betydelig foredlingsindustri, og i Oppland fylke er Gjøvik kommune størst. Flere viktige bedrifter ligger i kommunen, eksempelvis Hoff Norske Potetindustrier, Engers Lefsebakeri, Hunton og Moelven Mjøsbruket.

5.3 Driftsenheter i jordbruket

I 1986 hadde de 480 driftsenhetene som søkte produksjonstilskudd i jordbruket i Gjøvik en gjennomsnittsstørrelse på ca. 140 daa dyrket mark (eid og leid). I 2016 var det 294 driftsenheter med gjennomsnittlig 240 dekar dyrket mark, arealet som drives har vært relativt konstant men økt noe de siste årene. Utviklingen med færre og større bruk forklares ved at stadig mer jord leies bort (leies ut som tilleggsjord), og økningen i areal forklares ved at det er gitt kommunalt tilskudd til nydyrking.

5.4 Planteproduksjon

I perioden 1986 til 2016 har det skjedd en dreining fra ettårige vekster som grønnsaker, poteter og korn, til mer grasproduksjon. I 1986 var det totalt i størrelses-

orden 19.904 daa korn i Gjøvik, i 2011 var det 13.516 da, og i 2016 var det redusert til 11.628 dekar. Omsøkt produksjonstillegg til potetdyrking var i 2016 på bare 37 da. Totalt omsøkt areal til eng og innmarksbeite (fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite) var i 2016 på 58.233 da, derav vel 2.200 da med raps, raigras mv.

Økologisk drevet jordbruksareal var i 2011 på vel 2.700 da, men er i 2016 redusert til vel 2.100 da, noe som utgjør omtrent 3 % av alt jordbruksareal i Gjøvik (nasjonalt mål er 15 % innen 2020). Verdien av bruken av utmarksbeite til sau og storfe i Gjøvik ble i 2012 anslått til mellom 13 og 16 millioner kroner, avhengig av beregningsmetode.

5.5 Husdyrproduksjon

I 1986 var det 420 gardsbruk med husdyrproduksjon i Gjøvik. Dette er blitt redusert til 220 i 2010 og 218 i 2016. Antall storfe er i nedgang, med en veldig tydelig dreining fra melk over til kjøtt. Fra 2011 har antall melkeprodusenter i kommunen blitt 5 færre, men antall kyr og ungdyr har økt med 3-4 % fram til 2016, og besetningene har til sammen 1.850 mjølkekyr, vel 1.000 ammekyr og knapt 6.000 kalver/ungdyr. Mens gjennomsnittlig kvote i år 2000 var på 73.000 liter er den i 2016 på 158.200 liter. I 2016 er det fortsatt 75 kvoter i kommunen, 67 av disse drives av enkeltbruk og 8 deltar i samdrift med en eller to andre.

Antall saueprodusenter har økt med 13 de siste fem årene fram til 2016 (82 søkere av produksjonstilskudd), og dyretallet har økt med knapt 9 % til vel 8.300 vinterfôra sauer. Når det gjelder gris ligger tallet purker/ ungpurker på 925 i 2016. Eggproduserende høns er redusert i antall med over 80 % fra 1986. Kalkun er en relativt ny næring i Gjøvik, med 17.000 produserte slakt i 2015.

Antall hest registrert i søknadene om produksjonstilskudd har variert fra 130 i 1986 til vel 250 i 2012 og 200 i 2016. Miljøhestesenteret omtrent midt i sentrum av byen har nok vært en bidragsyter til oppbygging av hesteinteressen. Biri Travbane og Norsk hestesenter Starum er også viktige aktører. Det er ingen tvil om at antall "hobbyhester" også har økt betraktelig, og det anslås at det er omtrent 500 hester i Gjøvik totalt.

Pelsdyrnæringen er også representert i Gjøvik kommune. Pelsdyrprodusenter mottar ikke produksjonstilskudd, men kan søke om refundering av utgifter til avløser ved ferie og sykdom. Det var en reduksjon i både antall produsenter og totalt antall dyr fra 1986 til 2011, og så en liten økning i tallet på mink fram til 2016. Skinnprisene svinger med det internasjonale markedet, og kan i «medgangstider» lokke med tilsynelatende «raske penger». Nasjonalt har høringen av «pelsdyrmeldingen» skapt mye fokus og negativ omtale i media, spesielt med vekt på dyrevelferd.

Dyrevelferden er spesielt lagt vekt på i Pelsdyrmeldingen, som et argument for å kunne videreføre produksjonen. Den 20.05.2015 vedtok Utvalg for Areal, Miljø og Teknisk Drift enstemmig følgende høringsuttalelse vedrørende «Norsk pelsdyrhold - bærekraftig utvikling eller styrt avvikling»:

Gjøvik kommune ved utvalg for areal, miljø og teknisk drift ønsker at det må legges til rette for både en videreføring og en videreutvikling av norsk pelsdyrhold.

En videreutvikling av norsk pelsdyrhold må ha større fokus på dyrevelferd.

5.6 Skogbruk / bioenergi

Det er ca. 490 000 dekar skog i Gjøvik. Av dette er 439 000 dekar produktivt. Det meste av skogen eies av private. Kommunen selv er den største skogeier. Det er ikke allmenning i Gjøvik. I sum er det registrert ca. 1000 eiendommer som eier skog, hvilket betyr at gjennomsnittseiendommen ikke er større enn ca. 500 dekar.

Skogen i Gjøvik produserer årlig ca. 250.000 kubikkmeter tømmer. Avvirkningen de siste 5 år har i snitt ligget på ca. 170.000 m³ pr. år til salg og industriell produksjon.

Bioenergisatsingen er i ferd med å bli et viktig supplement til leveransene av trevirke. Ved bygging av bioenergianlegget til Eidsiva i Kallerudlia er energiproduksjonen økt, og prognosen deres for 2016 er 46 Gwh (46 mill. kwh).

Produksjonen gjennom selskapet Gjøvik Bioenergi som ble etablert av 50 gårdbrukere / skogeiere i Gjøvik har gått gjennom en stor utvikling. De heter nå Oplandske Bioenergi og har fått store eiere i Eidsiva Energi og Mjøsen skogeierforening, og har bygget og satt i drift over 20 bioenergianlegg som i sum produserer godt over 30 Gwh. Av anleggene ligger 5 i Gjøvik kommune (i hovedsak på Biri etter overdragelsen av anlegget på Gjøvik stadion til Eidsiva) med produksjon på 7-8 Gwh, de øvrige er plassert i nabokommuner til Gjøvik.

Fotosyntesen er "motoren" i produksjon av planter, skogen inkludert. Med sollys, CO₂ fra lufta, vann og næringsstoffer bygger skogen opp store mengder trefiber og tømmer. Den årlige tilveksten binder ca. 180 tonn CO₂ hvert år. Dette er langt mer enn samtlige personbiler i Gjøvik slipper ut i samme tidsrom.

5.7 Vilt

De siste årene er det felt i gjennomsnitt 180 elg pr. år. Elgen er den klart viktigste viltarten i Gjøvik. Den skaper grunnlag for stor friluftaktivitet, et aktivt jakthundehold, og betydelige økonomiske ringvirkninger. Førstehåndsverdien av kjøttet ligger på litt i underkant av 2 millioner kroner pr. år.

Det er også en stor bestand av rådyr i Gjøvik, men denne svinger mye etter hvor harde vintrene er. Det felles i snitt 140 rådyr hvert år under ordinær jakt. Med bedre organisering er jaktpotensialet for rådyr større.

De senere årene har hjorten etablert seg i Gjøvik og opptreer nå i slike bestander at det er åpnet for jakt. Fellingen er imidlertid beskjeden. Det er de siste årene felt 3-5 dyr, og det er tillatelse til felling av 15 dyr.

5.8 Bygdenæringer

I tidligere nevnte rapport fra NILF, har de gjort beregninger på at i 2010 hadde 57 prosent av jordbruksforetakene en eller annen form for bygdenæring i Oppland. Verdiskapingen fra bygdenæringene var på 327 millioner kroner målt som nettoprodukt, fordelt på 410 årsverk.

Utleie av jakt- og fiskerettigheter var i 2010 den mest vanlige bygdenæringen. I Oppland er det i Østre Toten og i Gjøvik det har vært størst arbeidsinnsats innen bygdenæringene.

Tilbud innenfor hestenæringen er spennende, og hesteinteressen er spesielt stor på Biri med bygging av tre ridebaner i 2016 og bygging av stallbokser for utleie, dette i tillegg til det som skjer på Biri Travbane.

6. utfordringer for landbruket i Gjøvik

I Gjøvik som ellers i landet, er svak økonomi i primærproduksjonen den største utfordringen for landbruket. Prisen på råstoffet blir en salderingspost når alle ledd i verdikjeden først har fått sitt. En generell trend er at prisene på landbruksprodukter de siste årene er blitt reduserte i forhold til priser på utstyr og tjenester. Dette påvirker naturlig nok rekrutteringen til landbruket, i tillegg til at tilgangen på risikovillig kapital også reduseres i forhold til i andre næringer.

Bildet er komplisert og med mange faktorer som påvirker ulikt i forskjellige tilfeller, men økonomiske utfordringer kan i verste fall medføre at dyrehelsen på en gård er truet. Det er en utfordring å finne de tilfeller der ytre faktorer kan påvirke en gårdbruker i den grad at dyrene får lide. Det skal jobbes aktivt i alle ledd for om mulig å avverge dyretragedier. Dette kom klart frem i alle høringsmøter i 2012. I ettertid har Mattilsynet fått pålegg om å sende kopi av sine vedtak til både aktuell Fylkesmann og kommune. Dette for å sikre god dyrevelferd og riktige utbetalinger av produksjonstilskudd.

Viktige kjennetegn for øvrige utfordringer for landbruket i Gjøvik er:

- ✓ Akseptabel pendleavstand til arbeidsmarkedet Stor-Oslo, Gardermoen, Hamar og Lillehammer, industriparken på Raufoss og Gjøvik by.
- ✓ Stort utbyggingspress på dyrket mark rundt tettstedene og i forbindelse med nye samferdselstiltak.
- ✓ Eiendomsstruktur, mange små landbrukseiendommer.
- ✓ Manglende langsiktighet i avtaler for de som tilbyr "Inn på Tunet"-tjenester. (Utfordring kommunalt/privat).

7. Sterke og svake sider ved landbruket i Gjøvik

7.1 Sterke sider

- ✓ Godt ressursgrunnlag for tradisjonell landbruksproduksjon og tilleggsnæringer. At Gjøvik er en av landets 20 største kommuner på jordbruk og blant de 10 største på avvirkning fra skogen illustrerer landbrukets størrelse og miljø i kommunen.
- ✓ Stor produksjon og aktivt produsentmiljø innen skogbruksdrift, melk og storfekjøtt. Aktivt og sterkt miljø på hest og sau.
- ✓ Flere enkeltbruk med stort mangfold av aktiviteter.
- ✓ Gode forutsetninger for økologisk planteproduksjon, husdyrhold og melkeproduksjon (jordart, god tilgang på husdyrgjødsel, nærhet til marked osv.).
- ✓ Aktivt fagmiljø – Norsk landbruksrådgivning, Avløserlaget, Mjøsen skog, Skogbrukets kursinstitutt Honne, NTNU og landbrukskontoret samt nærhet til NIBIO (Apelsvoll), Lena Valle vgs. og Norsk hestesenter Starum.
- ✓ Nærheten til stort betalingsdyktig marked (Oslo-området) kan gi store muligheter for utvikling av landbrukstilknnyttede tjenester som turisme, "Inn på tunet" - tjenester, jakt- og fiskeopplevelser, levering av bioenergi, matspesialiteter, entreprenørvirksomhet med mer.
- ✓ Økende maskinsamarbeid og muligheten til å nytte deler av maskinparken til alternative oppdrag, styrker grunnlaget for kostbare maskininvesteringer.
- ✓ Det unike kulturlandskapet gir mulighet for næringsutvikling.
- ✓ Et svært aktivt høgskolemiljø som nå har endret status til universitetsmiljø.

7.2 Svake sider

- ✓ Økonomien i næringen. Næringen presses av lave priser på sine varer.
- ✓ Nærheten til Oslo og andre godt betalte arbeidsmarkeder gir sterk konkurranse om arbeidskraft.
- ✓ Manglende rekruttering til landbruksyrket (lav lønnsomhet/produisert enhet).
- ✓ Lite nytenkning i valg av produkter og videreforedling.
- ✓ Topografi, eiendomsstruktur og relativt små bruksenheter gir begrensninger i effektiviseringen av landbruksdrifta og marginale stordriftsfordeler.
- ✓ Areal for veger og utbygging går i større grad enn før på bekostning av høyproduktiv dyrket mark.
- ✓ Fradeling av areal til annet formål enn landbruk kan gi tap av verdifulle arealer og gi driftsulemper.
- ✓ Bevissthetsnivå på politisk og administrativt nivå om landbrukets betydning kan begrense utviklingsmulighetene.

8. Mål og tiltak

8.1 Hovedmål

Landbruket skal på en offensiv, bærekraftig og effektiv måte utnytte hele produksjonsgrunnlaget til størst mulig verdiskapning i lokalsamfunnet.

8.2 Kriterier for å nå hovedmålet:

- ✓ Kommunen stimulerer til kompetanse- og næringsutvikling i landbruket gjennom samarbeid med næringen og dens interesseorganisasjoner.
- ✓ Kommunen har en administrativ kapasitet slik at den kan drive en effektiv landbruksforvaltning og stimulere til næringsutvikling.
- ✓ Kommunen arbeider for at gode veier og annen infrastruktur gir muligheter for næringsutvikling med basis i landbrukseiendommene.
- ✓ Kommunen må i større grad velge - samt påvirke utbyggere til valg av – bruk av tre ved planlegging av nybygg/restaurering av gamle bygg. Dette er et viktig innspill til revisjon av både kommuneplanen og klima- og energiplanen.
- ✓ Kommunen må i større grad velge - samt påvirke utbyggere til valg av - klimavennlig oppvarming ved planlegging av nybygg/restaurering av gamle bygg. Dette er et viktig innspill til revisjon av kommunens klima- og energiplan.
- ✓ Det stimuleres til foredling av lokale råvarer gjennom for eksempel nettverksbygging og hjelp til søknader om støtte fra IN (Innovasjon Norge).
- ✓ Det stimuleres til mer bruk av IN-midler til produksjon/videreforedling av lokal mat og etablering av gårdsbutikker.
- ✓ Det stimuleres til mer bruk av IN-midler til etablering av gårdsvarmeanlegg/salg av varme.
- ✓ Det støttes opp under produktutvikling knyttet til landbrukseiendommer.
- ✓ Det stimuleres til prosjekter som vil være nyttige for deler eller hele næringen.
- ✓ Det stimuleres til produktutvikling knyttet til grønt reiseliv.

Proessen har ført fram til at det er utviklet mål knyttet til temaene:

- A - Primærproduksjon
- B - Bygdenæringer
- C - Økologisk landbruk
- D - Miljø og klimatiltak
- E - Areal- og lovforvaltning
- F - Rekruttering og omdømmebygging

Delmål A: Primærproduksjon

Bedre økonomien i landbruket

Hvorfor:

- ✓ Primærproduksjon gir viktige arbeidsplasser (ca. 500), og er fundament for all verdiskapning i landbruket. Sammen utgjør primærproduksjon jord og skog, forvaltning, varelevering til- og foredling av produkter fra landbruket i overkant av 1000 årsverk i Gjøvik.
- ✓ Gjennom primærproduksjon leverer landbruket fellesgoder som bosetting, trygg mat, matberedskap, rekreasjonsområder, kulturlandskap, jaktoplevelser og en stor produksjon av trefiber til foredling og CO₂ opptak.
- ✓ Bedre økonomi i landbruksnæringa er en forutsetning for å opprettholde primærproduksjon. Herunder å ivareta kvaliteten på dyrket mark gjennom veiledning og bruk av økonomiske virkemidler.

A1 Beholde og helst øke markedsandelen for produkter fra landbruket i Gjøvik.

Tiltak:

- ✓ Motivere til gjennomføring av tekniske tiltak for å øke produksjon (grøfting/nydyrking).
- ✓ Etablere og videreutvikle gode samarbeids- og fagmiljøer blant produsentene.
- ✓ Motivere til å utnytte mulighetene markedet for tradisjonell landbruksproduksjon gir.
- ✓ Beholde den kommunale «Stimuleringspakken» - med ekstra tilskudd til grønning, nydyrking og andre produksjonsfremmende tiltak.
- ✓ Formidle nye trender slik at bonden i størst mulig grad kan tilpasse seg nytt marked.
- ✓ Motivere til økt maskinsamarbeid.
- ✓ Utrede mulighetene for økt bruk av lokalprodusert mat i kommunale kjøkken.
- ✓ Velge økt bruk av tre i kommunale bygg.

A.2 Utnytte beitemulighetene og ta vare på kulturlandskapet i Gjøvik.

Tiltak:

- ✓ Innmarksbeite: Tilrettelegge for økt beitebruk ved inngjerding av arealer som har eller kan få god beite kvalitet, sikre god velferd for beitedyr, bidra til leieavtaler mellom grunneiere og husdyrholdere, optimal bruk av tilskuddsmidler.
- ✓ Utmarksbeite (skogsbeite): Samarbeidsprosjekter for bedre beiteutnyttelse både på Vardalsåsen (17,3 km gjerde) og på Biriåsen (8 km) er gjennomført. Også for andre områder er det behov for å tilrettelegge og hjelpe i prosessene med å få opp sperregjerder og opprette egne gjerdelag.

- ✓ Bedre samarbeid om slippedato, ettersyn i sesongen og sanking om høsten. Påvirke til en fornuftig rovdyrpolitikk.

A.3 Dyrevelferd

Tiltak:

Gjøvik kommune samarbeider med Mattilsynet, veterinærer, faglag og Gjøvik avløserlag for å hindre dyretragedier. Dyr skal ikke lide for personlige tragedier. Landbruksnæringens omdømme bedres ved dokumentert bedre dyrevelferd. Dersom en bonde opplever akutt sykdom (død), sikrer Gjøvik Avløserlag dyrevelferden gjennom sin beredskap (tilgang på avløsere).

A.4 Bedre økonomi i skogbruket gjennom optimal produksjon og bedre samarbeidsløsninger.

Tiltak:

- ✓ Påvirke skogeierne til å utnytte skogtaksten fra 2015. Denne gir et godt grunnlag for eiendomsvise skogbruksplaner, og dermed sikre grunnlaget for en optimal skogforvaltning.
- ✓ Utnytte studentoppgave fra 2012 om skogsbilvegernes tilstand.
- ✓ Fortsette opprusting av skogsbilvegene og arbeide med samdriftstiltak.
- ✓ Bedre logistikken ved uttransport av virket fra skogen til sagbruk og industrien.
- ✓ Revidere bestemmelser om bruk av kommunale veger og tilpasse disse til dagens tømmertransport. Finne gode samarbeidsformer angående bruk av kommunale veger i teleløsningsperioden. Viktig å utbedre "flaskehalsen".
- ✓ Følge opp "Strategien i skog- og tresektoren for Hedmark og Oppland 2013 – 2016" om foryngelsesplikt og plantetetthet.
- ✓ Være aktivt med i utviklingsprosjekter for bruk av tre, sammen med sentrale aktører innen forskning og industri. Spesielt skal det arbeides for å formalisere utviklingsprosjekter i samarbeid med NTNU og lokal byggeindustri.
- ✓ Ny stortingsmelding, «Verdier i vekst» vedtatt høsten 2016.

Delmål B: Økologisk landbruk

Øke omleggingen til økologisk landbruk

Hvorfor:

- ✓ Det er økende markeder for økologiske produkter.
- ✓ Økende fokus på miljøvennlig produksjon.
- ✓ Landbruket i Gjøvik skal bidra til å nå det nasjonale målet om 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2030.

B.1 Øke lokal produksjon og lokalt forbruk av økologiske varer

Tiltak:

- ✓ Stimulere til økt økologisk produksjon av vekster som Gjøvikregionen har gode forutsetninger for å produsere.
- ✓ Stimulere til økt forbruk av økologiske varer internt i kommunen.

Delmål C: Bygdenæringer

Øke verdiskapningen og skape nye arbeidsplasser knyttet til landbruket.

Hvorfor:

- ✓ Behov for å styrke arbeidsplassene i landbruket.
- ✓ Skape flere lokale arbeidsplasser (kommunal støtte til utviklingsarbeid).
- ✓ Skape arbeidsplasser i landbruket som er mindre avhengig av politiske rammer.
- ✓ Utnytte potensialet som finnes med store ressurser i jord og skog, og mulighetene for utvikling av disse ressursene til kunder utenfor landbruket.
- ✓ Produsere mat nærmere «matfatet» med mindre transport er miljøvennlig.

C.1 Videreforedling av lokale råvarer for å øke verdiskapningen lokalt.

Tiltak:

- ✓ Arbeide for å etablere merkenavn for lokale landbruksprodukter. Bygge videre på de prosjekter som allerede er i gang. Dette er landbrukets satsing på å bygge lokale varemerker, og må sees i sammenheng med andre regionale prosjekter hvor merkevarebygging pågår.
- ✓ Jobbe for å få i gang lokal videreforedling av vilt og fisk (turisme og mat).
- ✓ Jobbe for å få flere etableringer med lokal produksjon av bioenergi/biovarme.
- ✓ Legge forholdene til rette for lokal foredlingsindustri (Nopo, Engers lefsebakeri).
- ✓ Utnytte ny teknologi med separering av husdyrgjødsel på flere gardar (1 gard på Biri har etablert dette), og vurdere mulighetene for salg av den faste delen etter separering til kunder utenfor landbruket.
- ✓ Levering av husdyrgjødsel til GLØR sitt biogassanlegg på Lillehammer; muligheter, hygiene og næringsverdier.

C.2 Etablere flere "Inn på tunet" virksomheter.

Det er etablert 5-10 bedrifter fram til nå, med til dels betydelig omfang. Gardsbarnehager gir mange og langsiktige arbeidsplasser, noe også avtaler med barnevernet gjør.

Tiltak:

- ✓ Markedsføre Inn på tunet og støtte nye prosjekter.
- ✓ Koble tilbydere og brukere, bringe inn NAV.

C.3 Satse på reiselivsaktiviteter og annet som kan utnytte gardens menneskelige og materielle ressurser.

Tiltak:

- ✓ Motivere til å ta alle gardens ressurser i bruk for å skape inntektsmuligheter.
- ✓ Utnytte skogbruket som lokal råstoffleverandør til hyttebygging og produkter laget av tre.
- ✓ Stimulere til utvikling av reiselivsnæring knyttet til jakt og fiske (Mjøsgårdene, Bryllupsgården og flere).
- ✓ Utvikle utmarksnæringer, som utleie av jakt osv.

C.4 Utvikle mulighetene for verdiskaping knyttet til hest.

Delmål D: Miljø og klimatiltak

Landbruksproduksjonen i Gjøvik skal foregå uten at miljøet belastes unødvendig med forurensing, støy eller reduksjon i visuell verdi, samt bidra til CO₂-binding.

Hvorfor:

- ✓ Landbruket skal ta vare på natur- og ressursgrunnlaget.
- ✓ Landbruket skal ta miljø- og klimatrusselen på alvor.
- ✓ Landbruksprodukter fra Gjøvik skal være miljøvennlig produsert.
- ✓ Landbruket skal spille en sentral rolle i utviklingen av den nye bioøkonomien, både innen jordbruk og skogbruk.
- ✓ Det er kompetanse og utviklingsvilje for praktisk anvendelse av bioenergi i Gjøvik. Bioenergianlegg med produksjon av over 50 Gwh er viktig.
- ✓ Landbruket skal bidra til en bærekraftig klimapolitikk.
- ✓ Store naturgitte ressurser til bioenergiproduksjon.
- ✓ Ett av Norges største kompetansemiljøer på bruk og utvikling av tre finner vi på Skogbrukets kursinstitutt, Biri planteskole og NTNU.

D.1 Øke bruken av lokalt virke til bioenergiformål.

Tiltak:

- ✓ Påvirke myndighetene til å gi rammebetingelser ved nyanlegg som gir lønnsomhet.
- ✓ Bidra med ressurser til revisjon av kommunens klima- og energiplan.
- ✓ Påvirke sentrale myndigheter til å bidra med virkemidler som gir lønnsomhet ved uttak av virke til bioenergiformål.

D.2. Gi et miljømessig godt grunnlag for en trygg matproduksjon og et godt omdømme.

Tiltak:

- ✓ Tilrettelegge aksjoner for fjerning av metallskrap og landbruksplast med økt fokus på ryddige gardstun.
- ✓ Motivere til økt bruk av ordningene i "regionalt miljøprogram" for å redusere utslippene til vann og luft.
- ✓ Oppdatere bøndene om lagring og bruk av talle.
- ✓ Bidra til oppdatert kunnskap om biologisk mangfold i jordbrukets kultur-landskap og i skogbruket. Utnytte de konkrete registreringer som er utført.

D.3 Motivere til mer bruk av tre i bygg og installasjoner.

Tiltak:

- ✓ Informere om byggeskikk for de som går med byggeplaner.
- ✓ Aktivt samarbeid mellom byggesak og landbruk, utvikle felles estetiske retningslinjer for landbruksbygg.
- ✓ Påvirke til at tradisjonell byggeskikk og bruk av tre blir fulgt ved nybygg og ombygging av eksisterende landbruksbygg.
- ✓ Mer bruk av tre i offentlige bygg. Framtidige kommunale bygg bør bygges i tre.
- ✓ Oppmuntre til å bygge den nye Mjøsbrua i tre.
- ✓ Utnytte mulighetene som Biri travbane gir for landbruket i kommunen.

Delmål E: Areal- og lovforvaltning

Sørge for en kommunal forvaltningspraksis som stimulerer til utnyttelse av produktive arealer og bidrar til bosetting utenom sentrale områder.

Hvorfor:

- ✓ Spredt boligbebyggelse er en viktig forutsetning for å opprettholde tjenestetilbudet på landsbygda og for å beholde et aktivt landbruk.

E1. Arealforvaltning i LNF-områder

Tiltak:

Utrede differensiert holdning til dispensasjoner og deling av landbrukseiendommer ut fra:

- ✓ hensyn til bosetting i ulike deler av kommunen
- ✓ styrking av annen landbrukseiendom kontra opprettholdelse av selvstendige bruk
- ✓ utvikle strategier for utvikling og bygging av fritidsboliger i Gjøvik
- ✓ Styrke jordvernet for fulldyrka jord

E2. Konsesjon og boplikt

Tiltak:

Utrede nærmere kommunens handlingsrom i forhold til konsesjonsloven og bopliktbestemmelser, og vurdere differensiering i forhold til:

- landbrukseiendommens størrelse
- lokalisering i kommunen
- opprettholdelse av selvstendige bruk kontra bruksrasjonalisering

Delmål F: Rekruttering og omdømmebygging

Sikre framtida for landbruket både som næring og som positiv samfunnsaktør.

Det er et felles ansvar for kommunen og næringa å nå dette delmålet.

Hvorfor:

- ✓ Øke interessen for landbruksdrift.
- ✓ Sikre at kunnskapen om landbruksdrift videreføres.
- ✓ Landbruket er avhengig av et godt omdømme i samfunnet.

F1. Rekruttere unge, interesserte og idérike personer til landbruksyrket.

Tiltak:

- ✓ Gjennomføre motivasjons- og rekrutteringsarbeid rettet mot nye brukere.
- ✓ Arbeide sammen i Gjøvikregionen for å styrke Lena Valle videregående skole som kompetansesenter.
- ✓ Arbeide for å etablere Gjøvikregionen som et "Norwegian Center of Expertise of Agriculture and Forestry".

F2. Bygge og forsterke allianser i lokalsamfunnet.

Tiltak:

- ✓ Synliggjøre og informere om landbrukets kvaliteter og muligheter til barn og unge gjennom besøk og aktiviteter rettet mot barnehager, skoler, 4H og andre ungdomsorganisasjoner.
- ✓ Gjennomføre arrangementer som "Åpen Gård", "Landbruket presenterer seg" ved Gjøvik-Marken, gårdsbesøk og infomøter (Landbruksspillet på U-skolene).
- ✓ Videreutvikle allianser med lokale organisasjoner. Intern bevisstgjøring av "bonden i lokalsamfunnet".
- ✓ Bidra aktivt med midler til informasjonsarbeid om skog og utmark overfor skolene i kommunen gjennom informasjonsavdelingen i Oppland skogselskap og skogeierlagene i kommunen.
- ✓ Styrke rådgivningstjenesten i skoleverket sin kompetanse på naturbruksutdanningens muligheter.
- ✓ Styrke nettverk der NTNU og industrien involveres.

9. Sentrale tiltak med lokalpolitisk handlingsrom

Det ble vedtatt en stimuleringspakke til landbruket i kommunen med kr 3,5 millioner i årene 2013-2016.

I tabell 1 og 2 skisseres tiltak der økonomiske tilskudd kan sette fart i en bedre utnyttning av ressursene i landbruket. Tiltak som ble vurdert var videreføring av støtte til kjøp av melkekvote, investeringer i grøfting og nydyrking, oppføring av sperregjerder for beitedyr, gjennomført omlegging til økologisk drift, kurs for nye/unge bønder, nye birøktere ved oppstart og ferdig utdannende "lokale" agronomer, bare for å nevne noe. Etter høringsmøtene er de tiltak som ikke var prioritert, tatt ut fra tabellene som inkluderer økonomiske virkemidler.

Kompetanse er viktig både for næringa og for veiledning/støtteapparat. Landbruksfaglig kompetanse i administrasjonen er viktig for å kunne drive utviklingsarbeid og miljøarbeid, og ikke bare lovpålagt forvaltning. I næringen er kompetanse viktig for å få best mulig lønnsomhet ut fra eget ressursgrunnlag og for å videreutvikle mulighetene landbruket har.

Det meste av de produktive områdene i Gjøvik er i kommuneplanen avsatt til LNF-formål, som i utgangspunktet er tiltenkt stedbunden næring. For landbruket er det viktig med et vern av produktive arealer, men samtidig er det også viktig at det er rom for en praksis der spredt bebyggelse tillates for å opprettholde et levende bygdesamfunn. Høringsmøtene ga klart uttrykk for et ønske om å innføre et krav om nydyrking der samfunnsinteresser medfører nedbygging av dyrket jord.

Foruten plan- og bygningsloven er jordloven og konsesjonsloven viktige lovverk for styring av både eiendomsstruktur og boligforhold i LNF-områder. Jordloven setter klare grenser for mulighetene for oppdeling av landbrukseiendommer. En endring av jordlovens § 12 om deling har gitt en betydelig oppmyking av tidligere lov og praksis. Bestemmelsene om boplikt gir rom for betydelig politisk skjønn. Kommunen kan innføre egne forskrifter om nedsatt konsesjonsgrense, og kan praktisere boplikten ut fra kriterier en mener er riktig. Det kan differensieres mellom områder der det allerede er press på bosetting, og områder der bosetning er særlig viktig.

10. Tillegg tabeller - Mål og tiltak.

Tabell 1 - Mål

Tema A: Primær- produksjon	Tema B: Økologisk landbruk	Tema C: Bygdenæringer	Tema D: Miljø og klimatiltak	Tema E: Areal- og lov- forvaltning	Tema F: Rekruttering/ Omdømme- bygging
Delmål A: Bedre økonomien i landbruket.	Delmål B: Øke omleggingen til økologisk landbruk.	Delmål C: Øke verdiskapningen og skape nye arbeidsplasser knyttet til landbruket.	Delmål D: Landbruksproduksjonen i Gjøvik skal foregå uten at miljøet belastes unødvendig med forurensing, støy eller reduksjon i visuell verdi.	Delmål E: Sikre praksis innen lovverket som muliggjør økonomisk utnyttelse av produktive arealer samt bosetting utenom sentrale områder	Delmål F: Sikre framtida for landbruket i Gjøvik både som næring og positiv samfunnsaktør.
Delmål A.1 Beholde og helst øke markedsandelen for alle produkter fra landbruket i Gjøvik.	Delmål B.1 Øke lokal produksjon og lokalt forbruk av økologiske varer.	Delmål C.1 Videreforedling av lokale råvarer for å øke verdiskapningen lokalt.	Delmål D.1 Øke bruken av lokalt virke til bioenergiformål.	Delmål E.1 Arealforvaltning i LNF-områder.	Delmål F.1 Rekruttere unge, interesserte og iderike personer til landbruksyrket.
Delmål A.2 Utnytte beitemulighetene og ta vare på kulturlandskapet i Gjøvik.		Delmål C.2 Etablere flere "Inn på tunet" – virksomheter.	Delmål D.2 Gi miljøplanene et reelt innhold og sørge for ryddige gårdstun - et godt grunnlag for en trygg matproduksjon og et godt omdømme	Delmål E.2 Konsesjon og boplikt.	Delmål F.2 Bygge og forsterke allianser i lokalsamfunnet.
Delmål A.4 Bedre økonomien i skogbruket gjennom optimal produksjon og bedre samarbeidsløsninger.		Delmål C.3 Satse på reiselivsaktiviteter og annet som kan utnytte gardens menneskelige og materielle ressurser.	Delmål D.3 Påvirke til at tradisjonell byggeskikk blir fulgt ved nybygg og ombygging av eksisterende landbruksbygg.		
		Delmål C.4 Utvikle mulighetene for verdiskapning knyttet til hest. Utnytte mulighetene som Biri travbane gir for landbruket i kommunen.			

Tabell 2 - Tiltak

Tiltak	Finansiering
<p>Tiltak til delmål A.1 Tekniske tiltak for å øke avlingsnivå: ✓ Grøfting: Planlegging og gjennomføring Tiltak for å øke produksjon: ✓ Nydyrking: Planlegging og gjennomføring ✓ Støtte til kjøp av melkevoté (ordningen opphører egentlig etter utbetaling for året 2012, videreføres)</p>	<p>GK+ LDir GK+ LDir GK</p>
<p>Tiltak til delmål A.2 ✓ Innmarksbeite: Tilrettelegge for beitebruk ved inngjerding av større områder, sikre vannforsyning, inngåelse av avtaler og optimal bruk av tilskuddsmidler. ✓ Utmarksbeite: Tilrettelegge og hjelpe i prosessene med å få opp sperregjerder og opprette egne gjerdelag. ✓ Kommunalt tilskudd til oppsettelse av sperregjerder. Inntil 30 % av total kostnad. ✓ Kommunalt tilskudd til vedlikehold av sperregjerder.</p>	<p>SMIL + GK FMOP + GK GK GK</p>
<p>Tiltak til delmål D.2 Organisere innsamling av: ✓ Metallskrap ✓ Landbruksplast</p>	<p>Bondelag/GK Bondelag/FMOP/GK</p>
<p>Tiltak til delmål G.1 Gjennomføre rekrutteringsarbeid rettet mot nye brukere: ✓ "Generasjonsskifte-tilskudd" fra Innovasjon Norge</p>	<p>IN</p>

Forklaring på noen forkortelser brukt i dokument og tabeller:

GK = Gjøvik kommune
LDir = Landbruksdirektoratet
FMOP= Fylkesmannen i Oppland
LNF = Landbruk, natur og friluft
BU = Bygdeutviklingsmidler
IN = Innovasjon Norge
SMIL = Særlige miljøtilskudd i landbruket

Asroa

Enger gård i Redalen